

ANNA CZAPLA

NAZWY MIEJSCOWOŚCI O CECHACH UKRAIŃSKICH W ZIEMI LWOWSKIEJ

I. WSTĘP

Nazwy w ziemi lwowskiej są swoistą mieszanką wielojęzykową, stanowiącą odbicie złożonych, zmiennych dziejów polityczno-osadniczych tego regionu, głównie ukraińsko-polską, w mniejszym stopniu niemiecką¹. Pod względem formy fonetyczno-morfologicznej omawianych toponimów oraz leksykalnego typu ich podstawy, dzielimy je na: nazwy z cechami ukraińskimi – fonetycznymi, morfologicznymi, leksykalnymi (posiadającymi podstawy staroruskie lub ukraińskie) oraz onimy genetycznie polskie – te z polskimi podstawami, typu *huta*, *wola* lub nazwami osobowymi zachodniochrześcijańskimi, znajdujące się tu z powodu kolonizacji polskiej, prowadzonej zwłaszcza od 2. połowy XIV wieku do schyłku wieku XVI. Trzecia grupa to miana neutralne, które nie zdradzają żadnych cech ukraińskich ani polskich. Należy w tym miejscu podkreślić istnienie nazw etapowych, np. *Brodczyce* (neutralna) > *Borodczyce* (ukr.) oraz nazw hybrydalnych, np. *Horodyszczce Królewskie*. W takich przypadkach umieszcza się je wśród różnych grup.

Toponimiczną bazę źródłową pracy stanowią różnego rodzaju dokumenty kościelne, państwowe i prywatne, dostarczające materiału przede wszystkim dla XIV-XV wieku², rejestry miejscowości królewskich i szlacheckich,

DR ANNA CZAPLA – adiunkt w Katedrze Języka Polskiego KUL; adres do korespondencji: Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: szafranek@kul.lublin.pl

¹ Artykuł stanowi fragment pracy doktorskiej, będącej monograficznym opracowaniem nazw miejscowości ziemi lwowskiej

² *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie* wyd. L. Tatomin, F. K. Liske, A. Prochaska, t. I-XXIV, Lwów 1868-1931; *Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie*, wydane nakładem właściciela pod

zawierające materiał z wieków XV-XVII³ i XVIII⁴, wizytacje parafii obrządku łacińskiego z XVIII wieku (wymieniane wcześniej) oraz parafii obrządku greckiego z wieku XIX⁵, kompletne spisy miejscowości z XIX-XX⁶, materiały kartograficzne z XVI⁷ i XX wieku⁸.

Podstawowy trzon wykorzystywanych źródeł stanowią materiały drukowane. Źródła rękopiśmienne są cennym uzupełnieniem przede wszystkim w odniesieniu do XVIII w.⁹ Niewspółmiernie bogatsze są źródła polskie w stosunku do źródeł ukraińskich (staroruskich i ukraińskich). Ukraińską dokumentację historyczną stanowią z reguły późne XIX-wieczne poświadczenia z tzw. schematyzmów kościoła greckokatolickiego¹⁰ oraz notacje za-

kierownictwem Z. L. Radziwińskiego, t. I-V, Lwów 1887-1891; F. Piekosiński, *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. I-IV, Kraków 1876-1965; *Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. A. Kuraś i I. Sułkowska-Kuraś t. I-VIII, Kraków 1974-1977; *Matricularum Regni Poloniae summaria*, wyd. T. Wierzbowski, t. I-IV/I, Warszawa 1905-1919; A. Prochaska, *Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej od 1348 do 1607*, Lwów 1890.

³ *Lustracja województw ruskiego, podolskiego i betskiego 1564-1565 t. I*, wyd. K. Chłopowski, H. Żytkowicz; *Lustracja województwa ruskiego 1661-1665*, wyd. K. Arłamowski, W. Karput, t. II, Wrocław 1974; *Regestra poborowe, w: Polska XVI w. pod względem geograficzno-statystycznym*, t. VII, cz. 1: *Ruś Czerwona opisana przez A. Jabłonowskiego*, Warszawa 1902, „Źródła dziejowe” t. XVIII, cz. 1; *Bona regalia Onerata*, tamże, *Жерела до історії України-Руси*, Львів 1895-1901, t. I-III; 1897, 1900, t. V, VII.

⁴ *Йосифінська (1785-1788) і Франтиськанська (1819-1820) метрики*.

⁵ *Шематизмъ Митропол. Архієпископії греко-католицеской Львовской на рокъ 1882, 1908*, Львовъ.

⁶ *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. I-XV, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1880-1902.

⁷ *Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przelomu z w. XVI na w. XVII. Dział II: Ziemia Ruskie Rzeczypospolitej*, opracował A. Jabłonowski, Warszawa 1899-1904.

⁸ *Карта Львівської області підготовлена в 1999 р. та віддрукована Київською військово-картографічною фабрикою, Київ 1999*.

⁹ *Akta i dekry wizytacyjne parafii archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego z czasów abpa W. H. Sieradzkiego, O. F. Klickiego z lat: 1775-1783*. (ABMK mkf. 3067); *Lustracja dzierżawy Wodniki województwa ruskiego ziemi lwowskiej z r. 1773* (AGAD ASK dz. 46 nr mkf. 889, sygn. 24); *Inwentarze królewsczyzn województwa ruskiego, r. 1765* (AGAD ASK dz. 46 nr mkf. 892, sygn. 27); *Inwentarz dzierżawy Cucułowickiej z r. 1765* (AGAD dz. 56 nr mkf. 2655, sygn. C-5); *Inwentarz żyd., woj. ruskie ziemia lwowska z r. 1765* (AGAD dz. 56 nr mkf. 2934); *Inwentarz dóbr szczyrzeckich starostwa lwowskiego, województwa ruskiego, ziemi lwowskiej z r. 1766-1778* (AGAD ASK dz. 56, sygn. 23, nr mkf. 2892); *Inwentarz starostwa drohowickiego, województwa ruskiego, ziemi lwowskiej r. 1769* (AGAD ASK dz. 56, sygn. 26, nr mkf. 2895); *Inwentarz starostwa jaworowskiego województwa ruskiego, ziemi lwowskiej r. 1768-1771* (AGAD ASK dz. 56, sygn. J-6, cz. 1 nr mkf. 2703).

¹⁰ *Шематизмъ Митропол. Архієпископії греко-католицеской Львовской на рок 1882, Львов 1908*.

warte w *Історія міст і сіл Української РСР*¹¹. W odniesieniu do niektórych tylko miejscowości wzbogacają ją także ukraińskie lub staroruskie zapisy wcześniejsze¹².

II. NAZWY O CECHACH UKRAIŃSKICH

Podstawę materiałową stanowią nazwy o cechach ukraińskich, ujawniające się wśród wszystkich toponimów ziemi lwowskiej. W artykule omawia się jedną z grup nazw w ziemi lwowskiej, wyróżnioną ze względu na formę fonetyczno-morfologiczną omawianych toponimów oraz leksykalny typ ich podstawy.

1. Nazwy o ukraińskich cechach fonetycznych¹³. Elementy te występują w temacie, formancie oraz na ich styku. Ujawniają się od początku istnienia nazwy lub w trakcie jej rozwoju. Mogą zaznaczyć się bezpośrednio lub pośrednio poprzez niewłaściwe polszczenie form ruskich. Ukraińskie głoski lub grupy głosek o odmiennych odpowiednikach polskich to:

i < psł. **ě* (pol. 'e', 'a'): *Hnidawa*, zb., XVI, *Lisko*, kam., XV, *Litowisko* < *Litowyszczce*, br., XV, *Milno*, zb., XIX, *Nihowice* < *Michończyce*, sam., XVI, *Peczenia* < *Pieczenihi*, zł., XIV;

u < psł. **ǫ* (pol. *ą*, *ę*): *Duba*, roż., XVI, *Dubie*, br., XV, *Dublany*, nest., XV, *Dubrawka*, żyd., XVI, *Dobrowlany* < *Dubrowlany*, żyd., XVI, *Dublany*, nest., XV, *Dubszara*, roż., XVI, *Dubszcze*, koz., XVI, *Hołubica* < *Hołuin*, br., XV, *Kniazioluka*, dol., XIV, *Kołodrubu*, mikoł., XV, *Kutkorz*, busk., XV, *Kutyszczce*, br., XV, *Łuczany*, żyd., XV, *Łuhy*, zł., XV, *Łuka*, zł., XV, *Łużki*, dol., XVI, *Mużyłowice Narodowe*, jaw., XV, *Podusów*, przm., XIV, *Poruczyn*, brz., XVI, *Staroduby*, żyd., XV, *Strutyn*, zł., XV, *Strutyn Niższy*, roż., XVI, *Strutyn Wyższy*, roż., XVI, *Stochiń* < *Stuchynie*, br., XVI,

¹¹ *Історія міст і сіл української РСР, Івано-Франківська область*, під ред. О.О. Чернова, Київ 1962; *Історія міст і сіл української РСР, Львівська область*, під ред. І. П. Крип'якевича, Київ 1968; *Історія міст і сіл української РСР, Тернопільська область*, під ред. І. П. Крип'якевича, Київ 1973.

¹² *Галицько-Волинській літопис*, т. I, переквав і пояснив Т. Коструба, Львів 1936; *Лѣтопись по ипатскому списку*, Санктпетербургъ 1871; В. Розов, *Українські грамоти XIV в. і першої половини XV в.*, т. 1, Куjiв 1928; *Жерела до історії України-Руси*, т. I-III, Львів 1895-1897, т. V, 1900, т. VII, 1901, 1903; *Йосифінська (1785-1788) і Франтиськанська (1819-1820) метрики. Перші поземельні кадастри Галичини. Показник населених пунктів*, Київ 1965.

¹³ *Taksonomia wg W. M a k a r s k i, Nazwy miejscowości dawnej ziemi przemyskiej*, Lublin 1999, s. 371-398.

Uhetna, skol., XVI, *Uherce Niezabitowskie*, gród., XV, *Uherce*, zł., XVI, *Załuże*, gród., XVI, *Żałuże*, jaw., XV, *Zdutyń*, pust., XV;

o < psł. *ǫ (pol. e): *Dzibułki* < *Zdzibołki* < *Zdziebetki*, nest., XIV, *Trościaniec*, dol., XVI, *Trościaniec*, jaw., XVI, *Trościaniec*, mikoł., XVI, *Trościaniec Mały*, zł., XV, *Trościaniec Wielki*, zł., XV;

o (pol. ó): *Piotrowa Hora* // *Nahorynie*, żyd., XV, *Pochonow*, przm., XIV, *Zahorze*, zb., XV;

'a (-a) < psł. *ę (pol. 'ę, 'ą): *Batiatycze*, kam., XV, *Boratyn*, br., XV, *Honiatycze* < **Uniatycze*, mikoł., XIV, *Hrusiatycze*, żyd., XV, *Jatwiah*, żyd., XV, *Kniaziotuka*, dol., XIV, *Kniaże*, zł., XV, *Kniażowskie*, roż., XVI, *Kniesioło* < *Kniażesioło*, żyd., XIV, *Knihynicze* < **Kniahynicze*, roh., XV, *Milatycze*, pust., XIV, *Milatyn Nowy*, busk., XVIII, *Milatyn Stary*, busk., XIV, *Nadiatycze*, mikoł., XV, *Pniatyn*, przm., XV, *Rodatycze*, gród., XV, *Stroniatyn*, nest., XIV, *Sulatycze*, żyd., XV, *Tiapcze*, dol., XVI, *Wicyń* < *Wiaczeń*, przm., XV, *Wiaczkowice*, pust., XV, *Wołczatycze*, żyd., XV, *Zboratycze*, przm., XV;

e + T < psł. *e + T (pol. 'o + T): *Ładańce* < *Ledańce*, przm., XV, *Medowa*, koz., XVI, *Pietrycze*, busk., XV;

brak o (pol. o): *Łdziany*, roż., XVI;

cz < psł. *tj (pol. c): *Kocurów* < *Koczerów*, pust., XV, *Koczerówka* // *Ciemierzyńce*, przm., XIV, *Pczany*, żyd., XV, *Snowicz*, zł., XV, *Wicyń* < *Wiaczeń*, przm., XV, *Wiaczkowice*, pust., XV;

ż < psł. *dj (pol. dz): *Drohowyż*, mikoł., XV, *Rozważ*, zł., XVI;

h < psł. *g (pol. g): *Bertohy*, roż., XVI, *Bitohorszczce*, pust., XIV, *Bohdanówka*, busk., XVIII, *Bohutyn*, zł., XV, *Czołhany*, dol., XIV, *Czołhynie* < *Czołhańce*, jaw., XV, *Dehowa*, roh., XV, *Doroszów Mały* < *Drohoszów*, nest., XV, *Doroszów Wielki* < *Drohoszów*, nest., XIV, *Drohowszcze*, żyd., XIV, *Drohowyż*, mikoł., XV, *Dźwinogród* < *Zwenyhorod*, pust., XI, *Gołogóry* < *Holi Hory*, zł., XII, *Harbuzów*, zb., XV, *Chlebowice Świrskie* < *Hlebowice*, pust., XV, *Chlebowice Wielkie* < *Hlebowice*, przm., XV, *Hnidawa*, zb., XVI, *Hnizdyczów* < *Hnizdyczowce*, żyd., XVI, *Hodów*, zb., XV, *Hodowica*, pust., XIV, *Holeszów*, żyd., XV, *Hołodówka*, sam., XVI, *Hołosko Małe*, pust., XVI, *Hołosko Wielkie*, pust., XV, *Hołoskowice*, br., XVI, *Hołubica* < *Hołuin*, br., XV, *Hołyń*, kał., XV, *Horbacze*, pust., XV, *Horodyłów*, zł., XV, *Horodystawice*, pust., XV, *Horożana Mała*, mikoł., XV, *Horożana Wielka*, mikoł., XV, *Hoszów*, dol., XV, *Hranki* < *Hrańki*, mikoł., XVI, *Hrebieńce*, nest., XIV, *Hrehorów*, roh., XIV, *Hrodiatycze* // *Rodatycze*, gród., XV; *Hrusiatycze*, żyd., XV, *Hrhnyno*, żyd., XV, *Hryniów*, pust., XVI,

Hukałowce, zb., XV, *Humieniec* < *Humieńce*, pust., XV, *Huziejów Nowy*, dol., XVI, *Huziejów Stary*, dol., XVI, *Jatwiahy*, żyd., XV, *Knihynicze*, roh., XV, *Kołohury*, żyd., XVI, *Kruhów*, zł., XVI, *Kuhajów* < *Kathujewo*, pust., XV, *Łahodów*, przm., XVI, *Łahodów* < *Łahodzycze*, br., XV, *Łuhy*, zł., XV, *Mohylany*, nest., XIV, *Nahorce Małe*, kam., XIV, *Nahorce Wielkie*, nest., XV, *Nahorynie*, żyd., XV, *Nihowice* < *Michończyce*, sam., XVI, *Perehińsko*, roż., XIII / XV, *Peczenia* < *Pieczenihy*, zł., XIV, *Piotrowa Hora* // *Nahorynie*, żyd., XV, *Płuhów*, zł., XV, *Pochonow* < *Pohonow*, przm., XIV, *Podhajczyki*, zb., XVI, *Podhajczyki* < *Podhajce*, zł., XV, *Podhajczyki* < *Podhajce*, sam., XV, *Podhoraj*, nest., XIII, *Podhorce*, mikoł., XV, *Podhorce*, busk., XV, *Podhorodyszczce*, przm., XV, *Pohorce*, sam., XIV, *Pohorylce*, zł., XV, *Przegnojów* < *Prohnojów*, zł., XIV, *Rohaczyn*, brz., XVI, *Rozhadów*, zb., XV, *Rumno* < *Hromno*, gród., XV, *Ryczychów* < *Ryczychów*, mikoł., XV, *Uherce Niezabitowskie*, gród., XV, *Uherce*, zł., XVI, *Zahorce*, zł., XV, *Zahoreczko*, żyd., XVI, *Zahorze*, zb., XV;

spółgłoska twarda (b, m, w, n, c, t, d, r, ł, s) przed prasłowiańską samogłoską przednią lub przed j: *Belejów*, dol., XVI, *Bohutyn*, zł., XV, *Boratyn*, br., XV, *Budyłów*, koz., XV, *Budyłówka*, brz., XVI, *Ceniawa*, roż., XVI, *Ceniów*, koz., XV, *Dehowa*, roh., XV, *Derżów* < *Dziurczyce*, mikoł., XV, *Domażyr*, jaw., XV, *Dźwinogród* < *Zwenyhorod*, pust., XI, *Jamelna* < *Jamelino*, jaw., XIV, *Kudynowce*, zb., XV, *Werbiwka* < *Łdziany*, roż., XVI, *Łodyna Nowa*, kam., XIX, *Matyjów*, roh., XV, *Melna*, roh., XVI, *Milatycze*, pust., XIV, *Milatyn Nowy*, busk., XVIII, *Milatyn Stary*, busk., XIV, *Mokrotyn*, nest., XIV, *Nadiatycze*, mikoł., XV, *Nesterowce*, zb., XVI, *Neterpińce*, zb., XIX, *Pletenice*, przm., XV, *Płotycza*, koz., XVI, *Podhorodyszczce*, przm., XV, *Powerchów*, mikoł., XVI, *Presowce*, zb., XVI, *Rodatycze*, gród., XV, *Semerówka*, jaw., XVI, *Ścianka* < *Stenka*, zł., XV, *Stratyn Miasto*, roh., XV, *Stratyn Wieś*, roh., XV, *Strutyn*, zł., XV, *Strutyn Niższy*, roż., XVI, *Strutyn Wyższy*, roż., XVI, *Sulatycze*, żyd., XV, *Tetylkowce*, br., XVIII, *Werchobuż*, zł., XVI, *Wertetka*, zb., XIX, *Weryń* < *Werynia*, mikoł., XV, *Zbadyń* < *Zbadyn*, gród., XV, *Zdutyn*, pust., XV;

r // półmiękkie r < r' (pol. rz): *Białokiernica*, zb., XVI, *Boratyn*, br., XV, *Dryszczów* < *Drzyszczów*, brz., XV, *Hrebieńce*, nest., XIV, *Hrehorów*, roh., XIV, *Hryniów*, pust., XVI, *Jaryczów Nowy*, kam., XV, *Jaryczów Stary*, kam., XIV, *Katarynice*, mikoł., XV, *Kiernica*, gród., XV, *Kocurów* < *Koczzerow*, pust., XV, *Koczzerówka* // *Ciemierzynce*, przm., XIV, *Nawarya*, pust., XVI, *Podbereźce*, pust., XIV, *Podbereż*, dol., XVI, *Powerchów*, mikoł., XVI, *Presowce*, zb., XVI, *Prybeń*, przm., XV, *Remenów* <

Rzemienów, kam., XIV, *Streptów*, kam., XV, *Swaryczów*, róż., XIV, *Tatarynów*, gród., XV, *Trościaniec*, dol., XVI, *Trościaniec*, jaw., XVI, *Trościaniec*, mikoł., XVI, *Trościaniec Mały*, zł., XV, *Trościaniec Wielki*, zł., XV, *Turyńska*, nest., XV, *Werbiz* < *Werbiaż*, mikoł., XV, *Werchobuż*, zł., XVI, *Wereszczyca*, jaw., XV, *Weryń*, mikoł., XV, *Zboratycze*, przm., XV;

spółgłoska półmiękką t' (pol. ć): *Batiatycze*, kam., XV, *Tiapcze*, dol., XVI;

ł < psł. *dl: *Czernilawa*, jaw., XVI, *Krasnosielce*, zł., XV, *Nowosiółka* < *Nowosielce*, żyd., XV, *Nowosielica* < *Nowosielce*, dol., XVI, *Nowosiółka* < *Nowosielce*, przm., XV, *Nowosiółki* < *Nowosielce*, pust., XV;

chi (pol. chy): *Chilczyce* < *Chylczyce*, zł., XV, *Chiszewice* < *Chyszowice*, gród., XV;

or < psł. *r (pol. ar): *Biłohorszcze*, pust., XIV, *Bortniki*, żyd., XV, *Czartoryja* < *Czortoryja*, żyd., XV, *Czernilawa*, jaw., XVI, *Czerniów*, roh., XIV, *Horbacze*, pust., XV, *Korczówka*, żyd., XVI, *Korsów*, br., XV, *Korszyłów*, zb., XVIII, *Porszna*, pust., XV, *Żorniska* < *Żarnowiszczka*, jaw., XVI;

erT < psł. *r'T (pol. arT): *Berłohy*, róż., XVI, *Dernów*, kam., XV;

oł < psł. *l' (pol. lu, il): *Dołobów* < *Dołhołobów*, sam., XIV, *Dołzka* < *Dołha*, dol., XVI, *Kołbajowice*, sam., XIV, *Przemiuwółki*, nest., XV, *Stołpin*, busk., XVI, *Tustogłowy* < *Tołstogłowy*, zb., XVI, *Tołszczów*, pust., XVI, *Wołcniów* < *Wołkowicze*, żyd., XVI, *Wołczatycze*, żyd., XV, *Wołczkowce*, zb., XVI, *Wołczuchy*, gród., XV, *Wołcniów* < *Wołkowicze*, żyd., XIV;

oł < psł. *l' (pol. eł): *Kołbajowice*, sam., XIV, *Kołpiec*, br., XV, *Kołów*, zł., XV, *Połtew*, busk., XV;

l epentetyczne: *Dobrowlany* < *Dubrowlany*, żyd., XVI, *Dublany*, nest., XV, *Szumłany*, brz., XV, *Wierzbiany* < *Wyrblany*, jaw., XV;

h protetyczne: *Hinowice*, brz., XV, *Hodwisznia*, gród., XV, *Honiatycze*, mikoł., XIV, *Horpin*, kam., XIV, *Hulków*, przm., XV;

sz (pol. ś): *Hodwysznia* < *Odwysznia*, gród., XV, *Wiszenka* < *Wisienka*, gród., XVI;

TereT < psł. *TerT (pol. TrzeT): *Czeremchów*, żyd., XV, *Czeremosznia*, zł., XV, *Czerepin*, pust., XV, *Derewacz Wielki* // *Zaderewacz*, str., XVIII, *Perehińsko*, róż., XIII / XV, *Perepelniki*, zb., XV, *Podbereż*, dol., XVI, *Podbereże*, pust., XIV, *Wereszczyca*, jaw., XV, *Zaderewacz*, str., XIV;

TołoT < psł. *TołT (pol. TłoT): *Bołożynów*, busk., XVI, *Hołodówka*, sam., XVI, *Hołosko Małe*, pust., XIX, *Hołosko Wielkie* < *Hołowsko*, pust., XV, *Hołoskowice*, br., XVI, *Kołodrubry*, mikoł., XV, *Mołodyńcze*, żyd., XVI,

Mołoszkowice, jaw., XV, *Połonice*, busk., XV, *Sołonka Mała*, pust., XVI, *Sołonka Wielka*, pust., XIV, *Wołochy*, br., XVI, *Wołoszczyzna*, przm., XVI;

ToroT < psł. *TorT (pol. TroT): *Chorobród*, sokal., XVI, *Chorościec*, koz., XVI, *Dźwinogród < Zwenyhorod*, pust., XI, *Gródek Jagielloński < Horodok*, gród., XIII, *Horodyłów*, zł., XVI, *Horodystawice*, pust., XV, *Horožana Mała*, mikoł., XV, *Horožana Wielka*, mikoł., XV, *Koropiec*, zł., XV, *Koropczyk*, zł., XIX, *Koropuż*, gród., XV, *Mołoszkowice*, jaw., XV, *Nadorożniów*, brz., XVI, *Podhorodyszczce*, przm., XV, *Połonice*, busk., XV, *Woroniaki*, zł., XIX.

2. Cechy fonetyczne powstałe w wyniku procesów językowych charakterystycznych dla języka ukraińskiego, widoczne w trakcie rozwoju nazwy:

i < e < psł. *ě (pol. e(-a)): *Biłka Królewska < Bielka*, pust., XV, *Biłka Szlachecka*, *Biłka < Bielka*, przm., XV, *Biłohorszczce < Bielohorszczce*, pust., XIV, *Hnizdyczów < Hniedzyczowce*, żyd., XVI, *Klicko < Klecko*, gród., XIV, *Plichów < Plechów*, brz., XV, *Plichów < Plechów*, pust., XV, *Podliski < Podleski*, żyd., XV, *Podliski Małe < Podleski*, nest., XVI, *Podliski Wielkie < Podleski*, jaw., XV;

y < i: *Wyrów*, kam., XIV;

y(-i) < e w związku z zachwianiem repartycji tych głosek na gruncie ukraińskim i w polskich gwarach kresowych: *Berdychów < Bardechów*, jaw., XV, *Matyjów < *Matejów*, roh., XV, *Wicyń < Wieczyń < Wiaczyn*, przm., XIV;

i < e w nieakcentowanej sylabie: *Cucutowce < Cucyłowce < *Czczetowce*, żyd., XVI, *Dzibułki < Zdziebelki*, nest., XIV, *Maliczkowice < Malczkowice*, pust., XV, *Pikułowice < Piekułowice*, pust., XV;

i(-y) < e w zamkniętej sylabie: *Czyszki < Czeszki*, br., XVI, *Czyszki < Czeszki*, pust., XV, *Werbiz < *Werbież < *Werbiaż*, mikoł., XV;

i < o w zgłosce zamkniętej: *Rypne < Ripne < Ropne*, roż., XVI;

e + T < psł. *ě + T (pol. 'a + T): *Belejów*, dol., XVI, *Dzieduszyce Małe*, skol., XVI, *Dzieduszyce Wielkie*, skol., XIV, *Ścianka < Stenka*, zł., XV;

e < i(-y) w związku z zachwianiem repartycji tych głosek na gruncie ukraińskim i w polskich gwarach kresowych: *Cecowa < Cycowa*, zb., XVI, *Hrehorów < Hryhorów*, roh., XIV, *Meryszczów < Miryszczów < Mściskowa*, przm., XV, *Młyniska < Młeniszcza < Młyniska*, żyd., XV, *Presowce < Prysowce*, zb., XVI, *Prybeń < Prybiń*, przm., XV, *Retwiany < Rytwiany*, zb., XV, *Serwery < Serwiry < *Syrowiry*, zb., XVI;

u < y, proces analogiczny jak u < y przed spółgłoską wargową (pol. y): Borusów < Borysów, żyd., XV, Cucutówce < Cucyłowce, żyd., XVI;

u < o w zgłosce nieakcentowanej, czyli tzw. ukanie (pol. o): Bubszczany < Bobrczany, zł., XV, Bujanów < Bojanów, żyd., XVI, Czułowice < Czołowice, gród., XV, Dzieduszyce Małe < *Dziedoszyce, skol., XVI, Dzieduszyce Wielkie < Dziedoszyce, skol., XIV, Juseptycze < Josipicze, str., XV, Ubinie < Olbin, kam., XV;

u < o w zgłosce zamkniętej (pol. o, ó): Burcze < Borcz, gród., XV, Buszcz < Boszcz, brz., XVI, Nuszcz < Noszcze, zb., XV, Tustogłowy < Tostogłowy, zb., XVI, Udnów < Odnów, nest., XIV;

'e < 'a (pol. 'a): Demienka Leśna < Demienka < *Demianka, żyd., XVI, Demienka Podniestrzańska < Demienka < *Demianka, żyd., XVI, Knihynicze < Kniehynicze < Kniahynicze, roh., XV, Kniesioto < Knieżesioto < Kniażesioto, żyd., XIV, Laszki // Leszki, jaw., XV, Laszki Dolne < Laszki // Leszki, mikoł., XV, Laszki Górne < Laszki // Leszki, mikoł., XV, Laszki Królewskie < Laszki // Leszki, przm., XV, Laszki Murowane < Laszki // Leszki, pust., XV, Pietniczany < Piatniczany, żyd., XV, Siechów < Siachow, str., XIV, Werbiż < Werbeż < Werbiaż, mikoł., XV, Wicyń < Wieczeń < Wiaczeń, przm., XIV;

e < a, por. 'e < 'a (pol. 'a): Rekszyn < Rakszyn, brz., XV;

er < r'T (pol. arT): Bertesów < Bartosów, żyd., XV, Zwertów < Zwartów, nest., XVI;

or < psł. *r (pol. ar): Żorniska < Żarnowiszcz, jaw., XVI;

h < ch: Stohyń < Stochyń < Stuchynie, br., XVI;

h interwokaliczne: Stryjańce < Stryhańce, brz., XVI;

h protetyczne: Hodwysznia < Odwysznia, gród., XV, Hoszany < Oszany, gród., XV, Hulków < Ulków, przm., XV;

ż < dż: Żulice < Dżulice, zł., XV, Żurów < Dżurów, roh., XV;

ToroT < psł. *TorT (pol. TroT): Borodczyce < Brodczyce, żyd., XV, Horodyszcz < Grodziska, żyd., XV, Horodyszcz < Królewskie < Grodziszcz, żyd., XIV;

ToloT < psł. *ToIT (pol. TloT): Bołoszowce < Bołszowce, roh., XV, Szołomyja < Szałomyja, pust., XV;

stwardnienie głoski przed e: Demienka Leśna < Demienka, żyd., XVI, Demienka Podniestrzańska < Demienka, żyd., XVI, Jamelna < Jamielna < Jamelino, jaw., XIV, Melna < Mielna, roh., XVI, Werbiż < Werbeż < Werbiaż, mikoł., XV.

3. Cechy fonetyczne uwidocznione pośrednio poprzez niewłaściwe polszczenie form ukraińskich:

ucieczka od ukania: *Dobrowlany* < *Dubrowlany*, żyd., XVI, *Sotuków* < *Sutuków*, dol., XVI, *Stohyń* < *Stochynie* < *Stuchynie*, br., XVI;

ucieczka od di (pol. dy zamiast dzi): *Dytkowce* < *Didkowce*, br., XVI, *Gaje Dytkowieckie*, br., XVI;

ucieczka od sy (pol. si): *Sichów* < *Sychów*, pust., XV;

ucieczka od ri (pol. ry): *Rypne* < *Ripne* < *Ropne*, roz., XVI;

ucieczka od h (pol. ø, ch): *Chlebowice Wielkie* < *Hlebowice*, przm., XV, *Pochonow*, przm., XIV, *Rumno* < *Hromno*, gród., XV, *Ryczychów* < *Rycyhów*, mikoł., XV.

4. Ukraińskie wyznaczniki morfologiczne:

– dotyczące struktury toponimów:

-ce¹⁴: *Bielawce*, br., XVI, *Bryńce Cerkiewne* < *Breńce*, żyd., XIV, *Bryńce Zagórne*, żyd., XVIII, *Czarnokuńce* < *Czarnokońce*, jaw., XIV, *Dworce*, brz., XVI, *Humieńce*, pust., XV, *Podborce*, pust., XV, *Podkamień* < *Podkamieńce*, roh., XV, *Podlesie* < *Podleśce*, zł., XV, *Podlipce*, zł., XV, *Podolce*, sam., XV, *Włodzimirce*, żyd., XV, *Zabłotce*, br., XV, *Zaleśce*, żyd., XV, *Założce*, zb., XV, *Zarudce*, nest., XIV;

-owce: *Beremowce*, zb., XVI, *Bakowce*, żyd., XV, *Brzozdowce* < *Brzostowce*, mikoł., XV, *Grabkowce*, zb., XVI, *Jajkowce*, żyd., XVI, *Jarczowce*, zb., XVI, *Jasionowce*, zł., XV, *Machnowce*, zł., XVI, *Michałowce* // *Podmichałowce*, roh., XV, *Młynowce*, przm., XIV, *Młynowce*, pust., XV, *Młynowce*, zb., XV, *Orzechowczyk* < *Orzeszkowce*, br., XVI, *Podmichałowce* < *Michałowe*, roh., XV, *Pieniaki* < *Pieniakowce*, br., XVI, *Stańkowce*, dol., XV, *Stańkowce*, mikoł., XV, *Szyszkowce*, br., XVI, *Trybuchowce* < *Trybakowce* // *Trybuchowce*, żyd., XV, *Trybuchowce* < *Trybuchowce* // *Trybakowce*, żyd., XV, *Tużanowce* < *Turzanowce* // *Tużanowce*, mikoł., XIX, *Zabłotowce*, żyd., XV;

-ańce: *Czołhańce*, jaw., XV, *Ładańce* < *Ledańce*, przm., XV, przm., XVI, *Rudańce* < *Rudnice*, kam., XIV, *Żółtańce*, kam., XIV;

-i(-y)ńce: *Ciemierzyńce*, przm., XIV, *Dobrzanice* < *Dobrzyńce*, przm., XV, *Kaplińce*, brz., XVI, *Kudobińce*, zb., XVI, *Kuklińce*, zb., XIX;

¹⁴ Jest to typ n. etnicznych i patronimicznych, charakterystyczny dla kresów, konkurujący z pol. *-ice*. Oba te modele toponimiczne są możliwe na terenach wschodniosłowiańskich i zachodniosłowiańskich, ale predylekcje są różne. A. Wilkoń ustalił, że „geograficzne rozmieszczenie i zasięg nazw miejscowych typu *Witoszyńce* i *Tyszowce* świadczą o niepolskim pochodzeniu formantów *-owce* i *-ińce*”, (A. Wilkoń, *Nazwy miejscowe typu Tyszowce, Witoszyńce w języku polskim*, „Onomastica” 12(1967), s. 83).

-i(-y)szcze (pol. -isko): *Bubniska* < *Bubniszcze*, dol., XVI, *Dubszcze* < **Dubiszcze*, koz., XVI, *Dworzyszczca*, przm., XV, *Jaśniska* < *Jaśniszcze*, jaw., XV, *Jaśniszcze*, br., XV, *Kutyszczce*, br., XV, *Młyniska* < *Młyniszczca*, żyd., XV, *Mohylyszczce* // *Nahorynie*, żyd., XV, *Podhorodyszczce*, przm., XV, *Ratyszczce*, zb., XVI, *Siedliska* < *Siedliszczca*, przm., XVI, *Siedliska* < *Siedliszczca*, pust., XV, *Zboiska* < *Zboiszczce*, pust., XV;

-owiszczce (pol. -owisko): *Targowiszczce*, nest., XIV;

-yń: *Dudyń*, br., XIX, *Hołyń*, kał., XV¹⁵;

-i(-y)cze (pol. -ice): *Borynicze* < *Borynie*, żyd., XV, *Honiatycze*, mikoł., XIV, *Hrusiatycze* < *Hruszatycze*, żyd., XV, *Juseptycze*, str., XV, *Knihynicze* < *Knihynicze*, roh., XV, *Milatycze*, pust., XIV, *Nadycze* < *Nadziejczyce*, nest., XV, *Rodatycze*, gród., XV, *Sulatycze*, żyd., XV, *Zboratycze*, przm., XV, *Żydatycze*, pust., XV;

-owi(-y)cze (pol. -owice): *Drohowycze*, żyd., XVI, *Kuhajów* < *Kuhajowicze*, pust., XV, *Wołcniów* < *Wołkowycze*, żyd., XIV;

– dotyczące podstaw antroponicznych i apelatywnych na:

-c': *Lecówka*, roż., XVI¹⁶;

-eń: *Chreniów*, kam., XIV, *Kosteniów*, przm., XV, *Meteniów*, zb., XVI;

-ń: *Cuniów* < *Czuniów*, gród., XV, *Hanowce* < *Hańowce*, żyd., XV, *Hryniów*, pust., XVI, *Reniów*, zb., XVI, *Szaniów*, pust., XV, *Żeniów*, zł., XVI;

-ńko (pol. -niek): *Nihowice* < *Michończyce*, sam., XVI, *Michończyce* // *Dmytrze*, pust., XV, *Pańkowce*, br., XIV;

-ec (pol. -ak): *Dworce*, brz., XVI;

-i(-y)cz (pol. -ie) < psł. *-itjъ: *Babiczków*, żyd., XV, *Hnizdyczów*, żyd., XVI, *Jaryczów Nowy*, kam., XV, *Jaryczów Stary*, kam., XIV, *Swaryczów*, roż., XIV;

-uk (pol. -ak, -ek): *Soluków* < *Suluków*, dol., XVI;

-uka (pol. brak): *Wasiuczyn*, roh., XV;

-nik (pol. -arz): *Winniki*, pust., XIV¹⁷;

-ko: *Koniuszków*, br., XVI;

¹⁵ Typ słowotwórczy wschł. na -yń *Wołyń*, *Radyń*, *Dobryń* Spół t. I, s. 141.

¹⁶ Z suf. hipokorystycznym -c, charakterystycznym dla antroponii ukr., zob. M. Małe c, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków 1994, s. 226.

¹⁷ Wariant *winnik* pojawia się późno na terenach pol. jako wyraz prowincjonalny o specyficznym znaczeniu 'gorzelniany' SW t. VII, s. 616, co najprawdopodobniej jest rezultatem wpływu jęz. rus., zob. P. S m o c z y ń s k i, *Problematyka polskich nazw służebnych w oświeceniu historyków i językoznawców*, „Annales UMCS” Sectio F 27, 1972, s. 174.

-uch (pol. -arz): *Koniuchy*, koz., XV, *Koniuszki Królewskie* < *Koniuszki*, sam., XV, *Koniuszki Tuligłowskie*, sam., XV;

-yszcz(e) (pol. -isko): *Meryszczów* < *Mściszkowa*, przm., XV;

po- (pol. z-): *Pohorylce*, zł., XV;

pro- < psł. *pro- (pol. prze- < psł. *per-): *Prowała*, nest., XVI, *Przegnojów* < *Prohnojow*, zł., XIV;

-'anka (pol. -onka): *Demienka Leśna* < *Demienka* < **Demianka*, żyd., XVI, *Demienka Podniestrzańska* < *Demienka* < **Demianka*, żyd., XVI;

ø- (pol. z-): *Turza Gniła* // *Turza Mała*, dol., XVI,

– pojawiające się w wyniku wyrównania nazw do ukr. struktur morfologicznych na:

-iska(-o) // -iszcz(a)(-e): *Bubniszcze* < *Bubniska* // *Bubniszcze*, dol., XVI, *Dworzyska* < *Dworzyszcz(a)* // *Dworzyska* // *Dworzysko*, przm., XV, (*Glińsko*) < *Grodziszcz(e)* // *Grodzisko*, nest., XIV, *Horodyszcz(e) Druhe* < *Horodyszcz(e) Cetnarskie* < *Grodzisko* // *Grodziska*, żyd., XV, *Horodyszcz(e) Persze* < *Horodyszcz(e) Królewskie* // *Grodziszcz(e)* // *Grodzisko*, żyd., XIV, *Jańszczyca* < *Jańszczyca* // *Jańszczyca*, jaw., XV, *Kadłubiska* < *Kadłubiska* // *Kadłubisko* // *Kadłubiszcz(a)* // *Kadłubicze*, br., XV, *Litowisko* < *Litowisko* // *Litowiska* < *Litowyszcz(a)* // *Litowyszcz(e)*, br., XV, *Młyniska* < *Młynyszcz(e)* // *Młynyszcz(a)*, żyd., XV, *Siedliska* < *Siedliszcz(a)*, pust., XV, *Siedliska* < *Siedliszcz(a)*, przm., XVI, *Żorniska* < *Żarnowiszcz(a)*, jaw., XV;

-icze // -ice: *Balicze Zarzeczne* < *Balicze* // *Balice*, str., XVI;

-(ow)icze // -(ow)ice: *Głuchowiec* < *Głuchowice* // *Głuchowicze* < (*Goluchow*), gród., XIV;

-yszcz(e) < *bje: *Brzyszcze* < *Brzeście*, nest., XIV;

-yńce // -anice: *Bryńce Cerkiewne* < *Branice* < *Breńce*, żyd., XIV, *Dobrzanie* < *Dobrzyńce* // *Dobrzanie*, przm., XV;

-ce // -ce: *Bryńce Cerkiewne* < *Bryńce* // *Branice*, żyd., XIV, *Hrebeńce* < *Hrebieńce* // *Hrebieńce*, nest., XIV;

-(ow)ce < (ow)ice: *Bieńkowce* < *Bieńkowce* // *Bieńkowice*, roh., XV, *Choderkowce* < *Choderkowce* // *Choderkowice*, żyd., XV, *Hinowice* < *Hinowice* // *Hinowce*, brz., XV, *Hołoskowice* < *Hołoskowice* // *Hołoskowce*, br., XVI, *Juśkowice* < *Juśkowce* < *Jastkowice*, zł., XVI, *Kuhujów* < *Kuhajowicze* // *Kuhajowce*, pust., XV;

-ańce (pol. -anice): (*Ładańce*) < *Ledańce* // *Ledanice* // *Ledaniec*, przm., XV;

-ańce (pol. -ice): *Rudańce* < *Rudnice*, kam., XIV;

5. Wyznaczniki leksykalne:

apelatywa:

- батя, батько* (> pol. *baćko*): *Bataiatycze*, kam., XV, *Batków*, br., XVI;
боїще (pol. *bojewisko* > *boisko*): *Zboiska* < *Zbojiszcza*, pust., XIV¹⁸;
боєдур (pol. *brak*): *Bołdury*, br., XVI;
брязнути (pol. *brzęknąć*): *Brzaza* < *Braza*, dol., XVI;
церков (> pol. *cerkiew*): *Bryńce Cerkiewne*, żyd., XIV, *Cerkowna*, dol., XVI;
чертеж (pol. *przecinka*): *Czerteż*, żyd., XVI;
чорторія (pol. *wir wodny*): *Czartoryja*, żyd., XV;
чучело (pol. *strach na wróble*): *Cucutowce* < *Czuczelowce*, żyd., XVI, *Kiernica* < *Czuczenosy*, gród., XV, *Czupernosy* < *Czuczenosy*, przm., XV;
чупер (pol. *chochoł*): *Czupernosy* < *Czuczenosy*, przm., XV;
гарбуз (> pol. *arbuz*): *Harbuzów*, zb., XV;
голубий (pol. *niebieski*): *Hołubica* < *Hołuin*, br., XV;
груша (> pol. *grusza*, *zamiast gruszka*): *Hrusiatycze* < *Hruszatycze*, żyd., XV;
гукати (> pol. *hukać*): *Hukałowce*, zb., XV;
яр (> pol. *jar*): *Nowyj Jar* < *Jazów Nowy*, jaw., XX, *Podjarków*, przm., XIV, *Staryj Jar* < *Jazów Stary*, jaw., XX;
князь (pol. *kniaź na miejscu pierwotnego ksiądz*): *Kniaziotuka*, dol., XIV, *Kniaże*, zł., XV, *Kniażowskie*, dol., XVI, *Kniesioło* < *Kniażesioło*, żyd., XIV;
княгиня (pol. *ksieni, księżna*): *Knihynicze* < *Kniahynicze*, roh., XV;
калогер (pol. *brak*): *Kołohury*, żyd., XVI;
колокіл (pol. *dzwon*): *Kołokolin*, roh., XIV;
кропива (pol. *koprzywa* > *pokrzywa*): *Kropiwna*, zł., XV;
криниця (pol. *krzynica*): *Białokiernica* < *Białokrynica*, zb., XVI, *Krynica* < *Czuczenosy*, gród., XV;
ляцький (pol. *lacki zamiast polski*): *Lackie Małe*, zł., XVI, *Lackie Wielkie*, zł., XIV;
літовисько (pol. *brak*): *Litowisko* < *Lietowyszczce*, br., XV;
майдан (> pol. *majdan*): *Majdan*, gród., XVI, *Majdan*, nest., XVI, *Maj-*

¹⁸ ukr. *боїще*, por. wsp. ts. 'bitwa, bój; miejsce bitwy' Hr t. I, s. 82 (stpol. *bojewisko*, pol. *boisko*). N. kult. powstała w wyniku absorpcji przyimka z na podstawie formy dopełniacza z *Boisk* > *Zboisk*; zob. Z. Stieber, *Toponomastyka Łemkowszczyzny t. I: Nazwy miejscowe*, Łódź 1948, s. 59.

dan Gołogórski, zł., XVI, *Majdan Lipowiecki*, przm., XVI, *Majdan Pieniacki*, br., XIX;

монастир (> **pol. monasterz**): *Monaster*, pust., XV, *Monaster*, nest., XIV, *Monastarzec*, XV, *żyd.*, *Podmonasterz*, przm., XV;

нижній (**pol. dolny**): *Nowosielica Niżna i Wyżna* // *Nowosielica Podleska*, dol., XVI;

обида (> **pol. obida**): *Obydów*, kam., XVI;

ожидаму (**pol. oczekiwać**): *Ożydów*, busk., XVI;

перепел (**pol. przepiórka**): *Perepelniki*, zb., XV;

нин (stpol. *pop* 'ksiądz', później z ukr. *non* 'duchowny obrządku wsch.'): *Popowce*, br., XV;

новіть (**pol. jatka**): *Powitno* < *Powietno*, gród., XV;

село (**pol. siodło, później z ukr. sioto**): *Krasnosielce*, zł., XV, *Nowe Sioto*, nest., XIV, *Nowe Sioto*, żyd., XVI, *Nowosielica* < *Nowosielica Podleska*, dol., XVI, *Nowosiółka* < *Nowosielce*, przm., XV, *Nowosiółki* < *Nowosielce*, pust., XV, *Nowosiółki* < *Nowe Sioto*, zł., XVI, *Nowosiółki Liskie* < *Nowosiedlec*, busk., XV, *Nowosiółki Oparskie* < *Nowosiółki*, mikol., XVI, *Stare Sioto*, pust., XV, *Roźniatów* < *Stare Sioto*, róż., XII, *Siedliska* < *Siedliszcza*, przm., XVI, *Siedliska* < *Siedliszcza*, pust., XV;

свобода (**pol. słoboda, wola**): *Słoboda Bolechowska*, dol., XVI, *Słoboda Dolińska*, dol., XVI, *Słoboda Złota*, koz., XVI;

смрек (ogólnopol. *świerk*, mpol. *smrek*): *Smereków*, nest., XV;

сукман (> **pol. sukman(a)**, pożyczka z jęz. ukr.): *Sukmanówka*, zł., XV;

муча (> **pol. tucza**): *Tuczna*, przm., XV;

тужиту (**pol. tęsknić**): *Tużanowce* // *Turzanowce*, mikoł., XVI, *Tużyłów*, kał., XVI;

угол (**pol. węgiel**): *Uhełna*, skol., XVI;

владика (> **pol. władyka**): *Władyczyna*, pust., XV;

вижній (**pol. górny**): *Nowosielica Niżna i Wyżna* // *Nowosielica* < *Nowosielce*, dol., XVI, *Wyżniany*, zł., XIV;

здвиження (**pol. dźwig-**): *Zwyżyn* < *Zdwyżenie*, br., XV;

звертати (**pol. zwracać**): *Zwertów* < *Zwartów*, nest., XVI;

журигтися (**pol. martwić się**): *Żurów* < *Dżurów*, roh., XV;

– nazwy własne osobowe pochodzenia chrześcijańskiego adaptowane według różnych zasad językowych ruskich i polskich bądź imiona w Polsce nieużywane:

Александр: *Szaniów*, pust., XV;

- Артем (pol. brak):** Artasów, gród., XIV, Artyszczów, mikoł., XVI;
Борис (pol. brak): Borusów < Borysów, żyd., XV;
Ходор (pol. Teodor): Choderkowce, żyd., XV, Chodorów, żyd., XV;
Чурило (pol. Cyryl): Cuniów, gród., XV;
Данило (pol. Daniel): Danilcze, roh., XVI, Daniłowce, zb., XVI;
Демян, Демид (pol. Damian): Demidów, żyd., XVI;
Дорофій (pol. Dorot): Doroszów Mały < Drohoszów Mały, nest., XX, Doroszów Wielki < Drohoszów, nest., XVI;
Димитрій, Дмитро (pol. brak): Dmytrze, pust., XV, Dmytrowice, pust., XIV, Kamionka Strumiłowa < Dymoszyn, kam., XV, Mitulin, zł., XV, Mytko // Dmytrze, pust., XV;
Глеб (pol. brak): Chlebowice Świrskie < Hlebowice, pust., XV, Chlebowice Wielkie < Hlebowice, przm., XV, Lecówka, roż., XVI;
Ігнатій (pol. Ignacy): Hinowice, brz., XV;
Горпина (pol. Agryfina): Horpin, kam., XIV;
Григорій (pol. Grzegorz): Hrehorów, roh., XIV, Hryniów, pust., XVI;
Уляян, Улян (pol. Julian): Hulków, przm., XV;
Іван (pol. Jan): Iwaczów, zb., XIX; Iwanowce, żyd., XVI;
Якім (pol. Joachim): Jakimczyce, gród., XV, Jakimów, kam., XV;
Єлезар (pol. Ele(j)azar): Jelechowice, zł., XV;
Йосип (pol. Józef): Juseptycze, str., XV;
Юрій (pol. Jerzy): Juszkowce, żyd., XV, Juśkowice < Jastkowice, zł., XVI;
Катерина (pol. Katarzyna): Katerynice, mikoł., XV;
Костянтин, Кость (pol. Konstanty): Kosteniów, przm., XVI;
Лев (pol. Leon): Lwów, pust., XIII;
Максим: Maksymówka, dol., XVI;
Матій (pol. Maciej, Mateusz): Mycie < Matyjów, roh., XV;
Мефод (pol. Metody): Meteniów, zb., XVI;
Михайло (pol. Michał): Nihowice < Michończyce, sam., XVI, Michończyce // Dmytrze, pust., XV;
Моїсій (pol. Mojżesz): Moniłówka, zb., XVI;
Никон (pol. brak): Nikonowice, pust., XV;
Нестор (spolonizowane Nieścior): Nesterowce, zb., XIX;
Охрім (pol. Efrem): Chreniów, kam., XIV;
Олена (pol. Helena): Olenczyce, pust., XV;
Орина (pol. Irena): Oryszkowce, żyd., XVII;
Остафій, Осман (pol. Eustachy, Eustacy): Ostaszowce, zb., XVI;

- Офанасій, Панас (pol. Atanazy):** *Panasówka*, zb., XIX;
Пантелеймон, Панько (pol. brak) lub Панкратій (pol. Rankracy):
Pańkowce, br., XIV;
Петро (pol. Piotr): *Pietrycze*, busk., XV;
Родіон, Радієун (pol. Herodion): *Reniów < Roniów*, zb., XVI;
Семен (pol. Szymon): *Siemianówka*, pust., XV;
Тетяна (pol. Tacyjana): *Tetylkowce*, br., XVIII;
Василій (pol. Bazyli): *Wasiuczyn*, roh., XV.
- antroponimy pochodzenia wołoskiego:
***Джуля lub *Джула (> pol. Dżula):** *Żulice < Dżulice*, zł., XV, *Żurów < Dżurów*, roh., XV;
- nazwy etniczne lub własne osobowe odetniczne:
Болох: *Bołochów*, kał., XV;
Черкас (> pol. Czerkies): *Czerkasy*, pust., XV;
Дуліб (> pol. Duleb): *Duliby*, żyd., XV;
Козари (pol. Chozarowie): *Kozary < Kozara < Kosiara*, roh., XX;
Лях (pol. Lach zamiast Polak): *Lachowice Podrózne*, żyd., XVI, *Lachowice Zarzeczne*, żyd., XVI, *Laszki*, jaw., XV, *Laszki Dolne*, mikoł., XV, *Laszki Górne*, mikoł., XV, *Laszki Królewskie < Laszki*, przm., XV, *Laszki Murowane < Laszki*, pust., XV;
Татар // Татарун (> pol. Tatar // Tatarzyn): *Tatarynow*, gród., XV;
Торк // *Торчин (> pol. Torki): *Torhiw < Torków*, zł., XX;
Угорець (pol. Węgier): *Uherce*, zł., XVI, *Uherce Niezabitowskie*, gród., XV;
- Волох (> pol. Wołoch):** *Wołochy*, br., XVI; *Wołoszczyzna*, przm., XVI;
- formy upamiętniające nazwiska i imiona ukraińskich właścicieli ziemskich i dostojników państwowych upamiętnione w toponimach:
Лев Романович, syn króla Daniły Romanowicza i jego następca:
Lwów, pust., XIII;
Bohdan Hipolit: *Bohdanówka*, busk., XVIII;
rodzinę Mużyłów: *Mużyłowice Narodowe < Mużyłowice*, jaw., XV.
- wezwania cerkwi:
Спас 'święto Przemienienia Pańskiego': *Spas*, roż., XV;
(Sw'ata) Pokrowa: *Pokrowce*, żyd., XVI;
Воскресіння (pol. Zmartwychwstanie): *Oskrześnice*, roh., XV;
Взнесіння (pol. Wniebowstąpienie): *Zniesienie*, pust., XVI.
- ukr. nazwy miejscowe i terenowe, które stały się podstawami nazw miejscowych w ziemi lwowskiej:

- Biłka* 'wieś w pow. pust.': *Biłka Królewska*, pust., XV;
- Bryńce Cerkiewne* < *Brańce* < **Breńce* 'wieś w pow. żyd.': *Bryńce Zagórne*, żyd., XVIII;
- Derewacz* 'wieś w ziemi halickiej': *Zaderewacz*;
- Dołobów* 'wieś w pow. sam.': *Dołobowice*, sam., XV;
- Doroszów Wielki* < *Doroszów* 'wieś w pow. nest.': *Doroszów Mały*, nest., XV;
- Dzieduszyce Wielkie* < *Dzieduszyce* 'wieś w pow. skol.': *Dzieduszyce Małe*, skol., XVI;
- Halicz* 'centrum ziemi halickiej': *Haliczany*, gród., XV;
- Hołosko Wielkie* < *Hołowsko* 'wieś w pow. pust.': *Hołosko Małe*, pust., XVI;
- Horożana Wielka* < *Horożana* 'wieś w pow. mikoł.': *Horożana Mała*, mikoł., XV;
- Huziejów Stary* < *Huziejów* 'wieś w pow. dol.': *Huziejów Nowy*, dol., XIX;
- Jaryczów Stary* < *Jaryczów* 'wieś w pow. kam.': *Jaryczów Nowy*, kam., XV;
- Koropiec* 'wieś w pow. zł.': *Koropczyk*, zł., XIX;
- Lackie Wielkie* < *Lackie* 'wieś w pow. zł.': *Lackie Małe*, zł., XVI;
- Milatyn Stary* < *Milatyn* 'wieś w pow. busk.': *Milatyn Nowy*, busk., XVIII;
- Mokrotyn* 'wieś w pow. nest.': *Mokrotyn Kolonia*, nest., XVI;
- **Mołodynia* 'młody las': *Mołodyńcze*, żyd., XVI;
- Mużyłowice* 'wieś w pow. jaw.': *Mużyłowice Kolonia*, jaw., XX;
- Podliski Wielkie* < *Podliski* 'wieś w pow. kam.': *Podliski Małe*, nest., XVI;
- Skniłów* 'wieś w pow. pust.': *Skniłówek*, pust., XVI;
- Sołonka Wielka* < *Sołonka* 'wieś w pow. pust.': *Sołonka Mała*, pust., XVI;
- Stratyn* 'wieś w pow. roh.': *Stratyn Miasto* < *Stratyn*, roh., XVI;
- Strutyn Niższy* < *Strutyn* 'wieś w pow. róż.': *Strutyn Wyższy*, róż., XVI;
- Winniki* 'm. w pow. pust.': *Winniczki*, pust., XVI;
- Wysznia* 'wieś w ziemi przemyskiej': *Wyszenka*, gród., XVI;
- na ruski charakter pierwotnej osady wskazuje znaczenie członu przydawki *Ruski(-a, -ie)*: *Bolechów Ruski*, dol., XV, *Jazienica Ruska*, kam., XVI, *Rzęsna Ruska*, jaw., XV.

6. Pozaleksykalne wyznaczniki ukraińskości:

– na ruski charakter osady wskazują fakty historyczno-osadnicze, mianowicie czas powstania miejscowości przed r. 1340, a ich polskie kontynuanty te cechy zachowują lub nie: *Bóbrka*, przm., XIII, *Brody Stare*, br., XI, *Broszniw-Osada* < *Broszniów*, roż., XX, *Dźwinogród* < *Zwe-nyhorod*, pust., XI, *Perehińsko*, roż., XIII / XV, *Pleśnisko*, busk., XII, *Glińsko* < *Szczekotów*, nest., XIII, *Szczerzec*, pust., XIII, *Żydaczów* < *Udecz*, żyd., XII;

– ukraińską genezę i formę językową mają nowe nazwy zmienione po roku 1945: *Antoniwka* < *Jajkowce*, żyd., *Bir Kuniski* < *Wulka Kuniska*, nest., *Chmil'owe* < *Berlin*, br., *Czornyj Ostriw* < *Ostrów*, żyd., *Doliszne* < *Laszki Dolne*, mikoł., *Hamaliwka* < *Żydatycze*, pust., *Horiszne* < *Laszki Górne*, mikoł., *Horodyszczę Druhe* < *Horodyszczę Cetnarskie*, mikoł., *Horodyszczę Druhe* < *Horodyszczę Królewskie*, żyd., *Hradiwka*, gród., *Hranki-Kuty* < *Hranki*, mikoł., *Iwano-Frankowe* < *Janów*, jaw., *Iwaniwka* < *Janówka*, dol., *Jahidnia* < *Jagonia*, kam., *Jahodiwka* < *Fraga*, roh., *Jampil'* < *Prusy*, pust., *Josypiwka* < *Józefówka*, zb., *Kałyniwka* < *Cecowa*, zb., *Kam'iane* < *Czartoryja*, żyd., *Kam'ianka Bużska* < *Kamionka Strumiłowa*, kam., *Komunarka* < *Bzowica*, zb., *Kopanka* < *Polany*, nest., *Kozakiwka* < *Brzaża*, dol., *Krywnia* < *Firlejów*, roh., *Łuczkiwci* < *Kadłubiska*, br., *Łypiwka* < *Mycie*, roh., *Małosil'ka* < *Żelechów Mały*, kam., *Miżhir'ia* < *Uniów*, przm., *Miżriczczia* < *Czołhany*, dol., *Mołoszky* < *Laszki*, jaw., *Murowane* < *Laszki Murowane*, pust., *Nadriczne* < *Dryszczów*, brz., *Żowkwa* < *Nesteriw* < *Żółkiew*, nest., *Nowyj Jar* < *Jazów Nowy*, jaw., *Nyznia Biłka* < *Biłka Królewska*, pust., *Peremożne* < *Chłopy*, gród., *Perseniwka* < *Kulparków*, pust., *Pidhirne* < *Weinbergen*, pust., *Pidlisne* < *Dzibułki*, nest., *Piszczane* < *Hnidawa*, zb., *Podorożne* < *Balicze Podróżne*, str., *Podorożne* < *Lachowice Podróżne*, żyd., *Poliany* < *Ryków*, zł., *Prawda* < *Chorobrów*, sokal., *Prybillia* < *Jatwiegi*, pust., *Pryozerne* < *Psary*, roh., *Rozdoriżne* < *Uhorce*, zł., *Rozsochy* < *Żędowice*, przm., *Smerekiwka* < *Wicyń*, przm., *Staryj Jar* < *Jazów Stary*, jaw., *Sydoriwka* < *Izydorówka*, żyd., *Suchoriczczia* < *Zuchorzyce*, pust., *Szewczenkowe* < *Wetdziż*, dol., *Tarasiwka* < *Laszki Królewskie*, przm., *Ternopillia* < *Dornfeld*, mikoł., *Ternowycia* < *Bruchnal*, jaw., *Torhiw* < *Torków*, zł., *Uhry* < *Uherce Niezabitowskie*, gród., *Wetykosil'ky* < *Żelechów Wielki*, kam., *Werbiwka* < *Łdziany*, roż., *Werchniodorożne* < *Drohowyż*, mikoł., *Werchnia Biłka* < *Biłka Szlachecka*, pust., *Widrodżennia* < *Mokrotyn Kolonia*, nest., *Wilchowce* < *Cucutówce*, żyd., *Wyhoda* < *Pacyków*, dol., *Zariczczia* < *Wołcniów*, żyd., *Zariczne* < *Balicze Zarzeczne* < *Balicze Podgórne*,

str., *Zariczne* < *Lachowice Zarieczne*, żyd. Brak źródeł do poznania odpowiedników polskich, które pokazałyby sposób ich adaptacji przez Polaków.

III. WNIOSKI

Na podstawie przedstawionego materiału można ustalić listę nazw z cechami od początku ruskimi (staroruskimi, potem ukraińskimi) lub cechami nabytymi w trakcie rozwoju formy toponimu. Nazwy te stanowią w ziemi lwowskiej 45,20% (tj. 471 nazw z 1042). Ich chronologia przedstawia się następująco. W XI wieku pojawiła się jedna nazwa miejscowości, w XII w. na mapie nazewnictwo-osadniczej odnaleźliśmy kolejne dwie, w XIII w – 4, w XIV wieku pojawiło się 59 nazw miejscowości, w XV w – 236, w XVI w – 142, w XVII – 1, w XVIII – 7, w XIX – 13 i w wieku XX – 66 nazw.

Sporządzone listy nazw o cechach ukraińskich, polskich czy niemieckich nie zawsze się wyróżniają. Skutkiem zawitych wzajemnych interferencji językowych są formy hybrydalne – 1,34%, stanowiące wspólną grupę wśród toponimów o cechach ukraińskich oraz nazw o cechach polskich. Są to nazwy miejscowe z polską podstawą antroponimiczną oraz ukraińskim formantem, np. *Bieńkowce*, roh., XV, nazwa miejscowa z podstawą antroponimiczną o cechach mieszanych ukraińsko-polskich: *Zboratycze*, przm., XV, nazwy złożone z członami o różnej genezie, np. *Horodyszczce Druhe* < *Horodyszczce Cetnerskie*, żyd., XVI. Wynikiem skomplikowanych stosunków językowo-etnicznych w ziemi lwowskiej są nazwy o różnej językowej klasyfikacji: a) ze stałą cechą ukraińską, np. *Horożana Wielka*, b) ze stałą cechą polską, np. *Miasteczko*, c) ze stałą cechą neutralną, np. *Lipowica*, d) z cechami zmiennymi: ukraińską > polsko-ukraińską, np. *Biłka* > *Biłka Królewska*, polską > ukraińską, np. *Biłka Szlachecka* > *Werchnia Biłka*, e) neutralną > ukraińską, np. *Brodczyce* (neutralna) > *Borodczyce* (ukr.). Szczególne przykłady interferencji etniczno-językowej stanowią toponimy utworzone od spolonizowanych rodów ruskich o cechach ruskich: *Sapieżanka*, kam., XIX, oraz o cechach niepolskich, jak *Sasów*, zł., XVI o genezie niemieckiej.

Obok nazw o cechach ukraińskich w historycznej ziemi lwowskiej odnajdujemy nazwy neutralne – 39,44%, nazwy o cechach polskich – 13,10%, nazwy niemieckie – 3,64%, nazwy o cechach homonimicznych i niejasnych – 4,31%, inne obce (prócz niemieckich) – 1,05%. Wysoki wskaźnik nazw neutralnych unaocznia – ze względu na bliskość systemową

języków ukraińskiego i polskiego – często bezradność badań onomastycznych w ustalaniu genezy nazwy i zatem etnosu mieszkańców osady, do której się ona odnosi.

BIBLIOGRAFIA

- Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*, t. I-XXIV, wyd. L. Tatomir, F. K. Liske, A. Prochaska, Lwów 1868-1931.
- Akta i dekrety wizytacyjne parafii archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego z czasów abpa W. H. Sieradzkiego, O. F. Klickiego z lat: 1775-1783.* (ABMK mkf. 3067).
- Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie*, t. I-V, Wydane nakładem właściciela pod kierownictwem Z. L. Radziwińskiego, Lwów 1887-1891.
- Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z w. XVI na w. XVII*, dział II: *Ziemie Ruskie Rzeczypospolitej*, oprac. A. Jabłonowski, Warszawa 1899-1904.
- Bona regalia Onerata*, w: *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym*, t. VII, cz. 1: *Ruś Czerwona opisana przez A. Jabłonowskiego*, Warszawa 1902, „Źródła dziejowe” t. XVIII, cz. 1.
- Hałyc'ko-Wołyńskij litopys*, t. I, przekład i pojasnyw T. Kostruba, L'wiv 1936.
- Hrinczenko B. D., *Słowar' ukrajinskoj mowy*, t. I-IV, Kyjiw 1907-1909.
- Inwentarz dóbr szczyrzeckich starostwa lwowskiego, województwa ruskiego, ziemi lwowskiej z r. 1766-1778* (AGAD ASK dz. 56, sygn. 23, nr mkf. 2892).
- Inwentarz dzierżawy Cucułowickiej z r. 1765* (AGAD dz. 56 nr mkf. 2655, sygn. C-5).
- Inwentarz starostwa drohowickiego, województwa ruskiego, ziemi lwowskiej r. 1769* (AGAD ASK dz. 56, sygn. 26, nr mkf. 2895).
- Inwentarz starostwa jaworowskiego województwa ruskiego, ziemi lwowskiej r. 1768-1771* (AGAD ASK dz. 56, sygn. J-6, cz. 1 nr mkf. 2703).
- Inwentarz żyd, woj. ruskie ziemia lwowska z r. 1765* (AGAD dz. 56 nr mkf. 2934).
- Inwentarze królewsczyzn województwa ruskiego, r. 1765* (AGAD ASK dz. 46 nr mkf 892, sygn. 27).
- Istorija mist i sił ukrajinskoj RSR, L'wiws'ka obłast'*, pod red. I. P. Kryp'iakewycza, Kyjiw 1968.
- Istorija mist i sił ukrajinskoj RSR, Ternopil'ska obłast'*, pod red. I. P. Kryp'iakewycza, Kyjiw 1973.
- Istorija mist i sił ukrajinskoj RSR, Iwano-Frankiws'ka obłast'*, pod red. O.O. Czernowa, Kyjiw 1962.
- Josyfińs'ka (1785-1788) i Frantys'kans'ka (1819-1820) metryky. Perszi pozemelni*

- kadastry Hałyczyny. Pokażnyk naselenych punktiv*, Київ 1965.
- Karta L'wivskoj oblasti pidhotovlena w 1999 r. ta widdrukowana Kyївською wijsk'kowo-kartohraficznoju fabrykoju*, Kyjiw 1999.
- Lětopys' po ipatskomu spysku*, Sanktpeterburg 1871.
- Lustracja dzierzawy Wodniki województwa ruskiego ziemi lwowskiej z r. 1773* (AGAD ASK dz. 46 nr mkf. 889, sygn. 24).
- Lustracja województw ruskiego, podolskiego i betskiego 1564-1565*, t. 1, wyd. K. Chłopowski, H. Żytkowicz.
- Lustracja województwa ruskiego 1661-1665*, t. II, wyd. K. Arłamowski i W. Karput, Wrocław 1974.
- Makarowski W., *Nazwy miejscowości dawnej ziemi przemyskiej*, Lublin 1999, s. 371-398.
- Malec M., *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków 1994.
- Matricularum Regni Poloniae summaria*, wyd. T. Wierzbowski, t. I-IV/I, Warszawa 1905-1919.
- Piekosiński F., *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. I-IV, Kraków 1876-1965.
- Prochaska A., *Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej od 1348 do 1607*, Lwów 1890.
- Regestra poborowe*, w: *Polska XVI w. pod względem geograficzno-statystycznym*, t. VII, cz. 1: *Ruś Czerwona opisana przez A. Jabłonowskiego*, Warszawa 1902, „Źródła dziejowe” t. XVIII, cz. 1.
- Rozow W., *Ukrajins'ki hramoty XIV w. i perszoj połowyny XV w.*, t. I, Kyjiw 1928.
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. I-XV, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1880-1902.
- Słownik prastowiański*, red. F. Sławski, t. I, Wrocław 1974.
- Smoczyński P., *Problematyka polskich nazw służebnych w oświetleniu historyków i językoznawców*, „Annales UMCS”, Sectio F 27, 1972, s. 161-196.
- Stieber Z., *Toponomastyka Łemkowszczyzny*, t. I: *Nazwy miejscowe*, Łódź 1948.
- Szematyzm Mytropol. Archidiecezyi hreko-katolycznej L'wowskiej na rok 1882, 1908*, L'wow.
- Wilkoń A., *Nazwy miejscowe typu Tyszowce, Witoszyńce w języku polskim*, „Onomastica” 12(1967), s. 70-83.
- Zbiór dokumentów małopolskich*, t. I-VIII, wyd. A. Kuraś i I. Sułkowska-Kuraś, Kraków 1974-1977.
- Žerela do istoriji Ukrajiny-Rusy*, t. I-III, L'wiv 1895-1897; t. V, 1900; t. VII, 1901.

НАЗВИ МІСЦЕВОСТЕЙ ЛЬВІВЩИНИ З ХАРАКТЕРНИМИ
ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ РИСАМИ

Резюме

Предметом статті є одна група з назв місцевостей львівської землі, а саме ця, якої назви мають українські (староруські та українські) риси. З-посеред цієї групи виділяються назви, які мають українські фонетичні риси: 1. ті, які виникли внаслідок мовних процесів, характерних для української мови, притаманних для періоду розвитку назви або таких, які виникли в результаті неправильної полонізації українських форм; 2. морфологічні, тобто ті, які притаманні певним формам топонімів та антропонімічних і апелятивних основ; 3. лексикальні, тобто ті, до яких відносяться апелятивні форми і власні християнські особові назви, волоські, етнічні назви, прізвища та імена українських земельних власників та державних достойників, закріплені в топонімах, українські місцеві назви та назви, які стали основами для назв місцевостей Львівщини; 4. позалексикальні, тобто ті, які характерні для назв місцевостей, що виникли перед 1340 роком і після 1945 року.

Słowa kluczowe: nazwy o cechach ukraińskich, ziemia lwowska.

Ключові слова: назви, які мають українські риси, Львівщина.

Key words: names with ucrainian features, Lviv region.